

Contemporary Conundrums

1 רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ג הלכה ז

כל בית דין של ישראל שהוא הגון שכינה עמהם, לפיכך צריכין הדיינים לישיב באימה ויראה ועטיפה וכובד ראש ואסור להקל ראש או לשחק או לספר בשיחה בטילה בבית דין אלא בדברי תורה וחכמה.

2 שמות פרק כא

(א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם:

3 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פח עמוד ב

תניא, היה ר"ט אומר: כל מקום שאתה מוצא אגוראות של עובדי כוכבים, אע"פ שדיניהם כדיני ישראל, אי אתה רשאי להיזקק להם, שנאמר: +שמות כ"א+ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים, דבר אחר: לפניהם - ולא לפני הדיוטות.

4 רש"י על שמות פרק כא פסוק א

לפניהם - (גיטין פח) ולא לפני עו"א ואפי' ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם שהמביא דיני ישראל לפני ארמיים מחלל את השם ומיקר את שם האלילים להשביחם (ס"א להחשיבם) שנא' (דברים לב) כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים כשאויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם:

5 רמב"ם יד החזקה - הלכות סנהדרין פרק כו

(ז) כל הדין בדייני עכו"ם ובערכאות שלהן אע"פ שהיו דיניהם כדיני ישראל הרי זה רשע וכאילו חרף וגדף והרים יד בתורת משה רבינו שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניהם ולא לפני עכו"ם לפניהם ולא לפני הדיוטות

6 שו"ע חושן משפט סימן כו

(א) אסור לדון בפני דייני עכו"ם ובערכאות שלהם פירוש מושב הקבוע לשרים לדון בו אפילו בדין שדנים כדיני ישראל ואפילו נתרצו ב' בעלי דינים לדון בפניהם אסור וכל הבא לדון בפניהם הרי זה רשע וכאילו חרף וגדף והרים יד בתורת משרע"ה. הגה: ויש ביד בית דין לנדונו ולהחרימו עד שיסלק יד עכו"ם מעל חבירו (מהרי"ק שורש קנד) וכן מחרימין המחזיק ביד ההולך לפני עכו"ם (ריב"ש סימן קב) ואפילו אינו דן לפני עכו"ם רק שכופהו ע"י עכו"ם שיעמוד עמו לדין ישראל ראוי למתחו על העמוד (מרדכי פרק הגזול קמא) וע"ל סי' שפח מי שהלך בערכאות של עכו"ם ונתחייב בדיניהם ואחר כך חזר ותבעו לפני דייני ישראל י"א שאין נזקקין לו (מהרי"ק שורש קפח) וי"א דנזקקין לו (מרדכי בפ' הגזול בתרא) אם לא שגרם הפסד לבעל דינו לפני עכו"ם (מהר"ם מירזברק) והסברא ראשונה נראה לי עיקר:

7 שו"ת תשב"ץ חלק ד טור ג (חוט המשולש) סימן ו ד"ה וששאלת בענין

וששאלת בענין דיני הערכאות מה הוא האסור והמותר בזה ואם כבר דנו אם חייב להחזיר לחבירו מה שקיבל ואם קבלו על זה קנין אם יש בו ממשות עכ"ל.

תשובה גודל איסור המביא דין ישראל לפני עש"ג הוא ידוע לכל ונזכר בכמה מקומות וגם רש"י ז"ל מביאו בפירושו על פסוק ואלה המשפטים ואותו לשון עצמו הוא במדרש ילמדנו פרשת משפטים. ומה שכתב ומייקר שם האלילים הוא כולל דת אומה זו אע"פ שאינם עו"א הרי הם מכחישים משפטי תורתנו והמביא דין לפניהם ח"ו עושה עליו לדתם על תורתנו וכן כתב א"ז הרשב"ץ ז"ל. ואיסור זה דאורייתא הוא כדתיניא בפרק המגרש (פ"ח ע"ב) ר' טרפון אומר כל מקום שאתה מוצא איגרות של עכו"ם אע"פ שדיניהם כדיני ישראל אי אתה רשאי להזדקק להם שנא' אשר תשים לפניהם ולא לפני עכו"ם ואע"ג דהתם נמי תנא לפניהם ולא לפני הדיוטות ואנן הדיוטות אנן דהאידינא ליכא מומחין וכדאקשי ליה אביי לרב יוסף כבר תירצו בגמרא דבהודאות והלואות ועשוי גט והדומה לכל זה דשליחותיהו דמומחין עבדינן לאפוקי דיני קנסות דהוא מידי דלא שכיח ואית ביה חסרון כיס דלא עבדינן שליחותיהו /שליחותיהו/. ובקבלת גרים דכתיב בה משפט ובעי ב"ד מדאורייתא והאידינא ליכא מומחין והיאך מקבלין גרים ומותרים בבית ישראל והא דיוטות אנן. תירצו בתוס' דבהא נמי עבדינן שליחותיהו ואין תירוצם מספיק להתיר עכו"ם בבית ישראל. והרשב"א ז"ל כתב דמשמעות הפסוק מצינן למעבד הכי דכתיב וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכםם לדורותיכם משמע שבכל הדורות רשאי לקבל הגרים אע"פ שהדבר ידוע שאין בכל הדורות ב"ד מומחין ומהאי טעמא נמי אמרינן בפ' ד' מחוסרי כפרה (ט' ע"א) דהרצאת דמים לא מעכבא הנה נתבאר דאע"ג דמלפניהם אימעוט נמי הדיוטות הכשרם הוה מטעם דשליחותן דמומחין עבדינן אמנם עכו"ם דלא שייך בהו האי טעמא דהא לאו משום שליחות דמומחין דיין עבד ואינם מודים באמונתנו כ"ש

ודבר פשוט הוא שבענין שאין דיניהן כדינינו מלבד גודל האיסור שבו אלא שהדן בפניהם/ בפניהם/ ה"ז גולן ופסול לעדות ואם קידש אשה באותם מעות שקיבל בדיניהן אינה מקודשת דלא קי"ל כר' שמעון דאמר סתם גזלה יאוש בעלים כדאיתא בפ' האיש מקדש (נ"ב ע"ב). וכל זמן שלא החזיר ולא שילם לחבירו מה שנטל ממנו שלא כדינינו הרי הוא גולן ופסול לעדות ומנדין אותו עד שיחזיר לו.

8 שו"ת תשב"ץ חלק ב סימן רצ"ה בענין איסור

בענין איסור לדון בערכאו של עכו"ם: דבר ברור הוא שאסור לדון בערכאו של עכו"ם אע"פ שדיניהם כדינינו זה הוא איסור תורה כדתניא בפ' המגרש (פ"ח ע"ב) ה"ר טרפון אומר כ"מ שאת' מוצא אוגריו' של עכו"ם אע"פ שדיניהם כדיני ישראל אי אתה רשאי להזקק להם שנ' ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפני' ולא לפני עכו"ם. ואע"ג דהתם (שם) נמי תניא לפני' ולא לפני הדיוט' ואנן הדיוט' אנן דהא לית לן סמיכה וכדאמר לי' אביי לרב יוסף כדאי' התם תקנתא דרבנן היא למידן בהו הודאו' והלואו' כדאי' בסנהדרין (ב' ע"ב) והוא הדין לעשויו הגט וכדאי' בפ' המגרש (שם) משום דשליחותיה דמומחין עבדין ובקבלת גרים דכתיב בי' משפט ובעי' ב"ד דבר תור' והאידי' ליכא ב"ד מומחין. וא"כ היאך אנו מקבלין אותן ומתירין אותם בבת ישראל והא אנן הדיוט' אנן וחזי' דרבנן דבבל היו מקבלין גרים. בתוספ' תירצו דאנן שליחותיהו עבדין בהודאות והלואו'. ואין זה מספיק להתיר עכו"ם בבת ישראל והרשב"א ז"ל כ' דמענינא דקרא מצינא למעבד הכי דכתי' וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכם לדורותיכם. משמע שבכל הדור' אנו רשאים לקבל גרים. אע"פ שהדבר ידוע שאין בכל הדור' סמוכין ומהאי טעמא אמרין בפ' ד' מחוסרי כפרה (ט' ע"א) דהרצאת דמים לא מעכבא ודבר זה אינו מותר כלל בערכאו הא למדת שאין דין ערכאו כדן הדיוטות אע"ג דמחד קרא נפקא. וגם הרמב"ן ז"ל כ' בפ' ואלה המשפטים שאפי' בדקבלו עליהו שני הבעלי דינין אסור לדון לפני עכו"ם כלל. וגם התינוקו' שלומדים פרשה בפרישת רש"י ז"ל יודעין זה ממה שכל' בפ' ואלה המשפטים ז"ל לפני' ולא לפני עכו"ם ואפי' ידעת בדין אחד שהעכו"ם דנין אותו כדיני ישראל אל תביאהו בערכאו שלהם שכל מי שמביא דיני ישראל לפני עכו"ם מחלל את השם ומיקר שם עכו"ם להחשיבם שנאמר כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים כשאויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם עכ"ל מילמדנו בפ' משפטים. ואפי' לדון עם העכו"ם בערכאו שלהן אסור. שנ' מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי כמו שנזכר בילמדנו פ' שופטים. (ומה) [וזה] שכ' מיקר שם ע"ז שהרי הוא עלוי דתם על תורתנו ואין אני חושב שיטעו בזה אפי' התינוקו':

9 העמק שאלה פ' משפטים

פ' משפטים (א) דאסור
להון דרביי
כו', שנאי' לפני'ם ורא
צפני עריג. צתסומא פ' זו
כניא צלשון שאילתא, וכוסוף
עלכ ותני כו' רשאי' כ"ע
שאהב מולא אגוראות של
עריג אטי'פ שדיניכס כדיני
תראל אי אתכ רשאי לכזדקק
לכס שנאי' לפני'ם ולא
לפני גויס לפני'ם ולא לפני
כדיוטות וכנינו כניא כרייתא
זו בשאלתא צ', וצתסצ"ן ס"צ
ס"י רי"ן. כניא נוסחכ זו
צמנו של רנינו בשאלתא זו,
וכן כנוס' צתת"י, ועוד כי
צמנו ש"ר צפ' שופטים.
ואין לפנינו מאומכ. ולמדנו
מצרייתא זו דלא דמי עריג
לכדיוטות, דצבדיוטות שרי
צדקצלי פלייכו, וכדתנן פ"ג
דסוכדרין גאמנין עלו שלשכ

לומי צק, ומדתן שלשכ
אלמא דצדין מיירי, ומדמכני
קבלכ שלא יכול לחזור ש"מ
שאין צכ אויסו וכמשיכ
צעכ"ת שער ס"צ צס תשובה
כרי"ף: דכל דאסור לא
מכני קבלכ, אלמא דקבלכ שרי
צבדיוטות, משאיכ צעריג
דאפי' בקבלכ אסור, וכיינו
אי אתכ רשאי לכזדקק לכס.
מיכו טעמא צפי ביאך נילף
מכאי קרא תרי מיעוטי ולא
צאופו א'. הן אמת דרש"י ז"ל
צפי כחומש כניא עדרש
דאסמכוב אקרא כי לא כלורנו
לורס ואויבינו פליליכ, ויש
צכ משום סכ"ס, וכ"כ

א ובראשית, שמות) ברלין, נפתלי צבי יהודה בן יעקב עמוד מס' 424 והדפוס ע"י תכנת אוצר החכמה
ב רמב"ם ש"ס כ"ו סוכדרין וש"ע ח"מ ס"י כ"ו, מכ"ע כא' ו
ג תנא מדויק כ"ז מדורש לפני'ם. ונראה דמכנו על כה
דךשו צמכילתא ריש פ' משפטים, אשר תשים לפני'ם
כשלשן ערוך ור"ל כדאי' צסוכדרין ד' ו' אס צורכ
א ובראשית, שמות) ברלין, נפתלי צבי יהודה בן יעקב עמוד מס' 424 והדפוס ע"י תכנת אוצר החכמה

לך כנוקל אומרכו כו' וע"ז
כהיב לפני'ם ולא לפני
עריג, שלא יצרכו כדן לכס
שידעו היאך לפסוק, כדאי'
צמניגכ ד' י"ג דאסור לומר
לכס כלכות שני ומשפטים צל
ידעוס, וע"כ משום דאסור
לדון לפני'ם אפי' בקבלכ משאיכ
כא דממעטינן כדיוטות אי'א
לומר דאסור לצרכו כדן לפני'ם
דאמאי לא יצרכו ויכו' גמורי
וסבירי כחומשין, וע"כ עיקר
כדרש צכ כמשיכ כהו ריש
סוכדרין ד' צ' ולענין כפי'
מיירי מדכתיב אשר תשים
ודרשין שס ד' ז' אלו כלי כדיוטין
דשייך צכו שומכ. ועפ"י
דצרינו נחוישצ קוי כחוס'
שצדוה ד' כ"ע צ' מאשכ,
דודאי אשכ ככדיוט דניא
דאס קבלו עליכס כשרכ,
ואשכ אינכ פסולכ אלא
לכפי'כ. וע"כ ח"י רש"י
גיטין ד' פ"ח צ'. וכ"ז לא
ככרי"ן ח"י סוכדרין שיבאר
צסמנך. (ב) כדי ש"א תגעול

א ובראשית, שמות) ברלין, נפתלי צבי יהודה בן יעקב עמוד מס' 424 והדפוס ע"י תכנת אוצר החכמה

